

2018-01-11

Att: Stefan Silfverblad
Naturvårdschef, Sveaskog
Torsgatan 4
105 22 Stockholm

Sveriges Entomologiska förening

Apropå avverkningshot av äldre tallskogsområden inom Hornsö och Allgunnenområdet och skötsel av skogar i Ekoparker

Att inrätta Ekoparker i vissa skogsområden har enligt vår mening varit ett lovärt och progressivt naturvårdsinitiativ. Vi anser att Ekoparker åtminstone delvis har uppfyllt de avsikter som de menats för, t ex miljömässig betydelse för skydd av hotade arter. Skydd av äldre skogsbestånd är för naturvården av stor vikt då sådana är en bristvara i det moderna skogslandskapet och de rester av äldre skogsbestånd som finns kvar ofta blir alltför fragmenterade i landskapet, vilket på sikt dränerar den biologiska mångfalden.

Utöver avsättningar av skog som får utvecklas fritt är skötseln av olika skogsmiljöer som t ex Ekoparker av största vikt. Vi upplever idag att skogsbrukets metoder är alltför ensidiga och inte tar tillräcklig hänsyn till olika ståndorters möjligheter att skötas på alternativa sätt. Vi ser också med stor oro hur användandet av naturlig föryngring försvinner och i allt högre grad ersätts med snabbväxande plantor – en utveckling som gör att våra skogar omvandlas till alltmer plantageliknande bestånd.

Vi motsätter oss inte skogsbruk i Ekoparker generellt, men bedömningen av de skogar som skall avverkas och prioriteringen av vilka skogar som skall avverkas ställer vi oss frågande till. I största möjligaste mån bör äldre skogsbestånd bevaras då denna skog även håller den största biologiska mångfalden, det gäller naturligtvis även enskilda gamla träd. Att utlovade nivåer på avsättningar inte uppfylls och att flerhundraåriga träd avverkas i Ekoparkerna är minst sagt förvånande och som vi ser det oacceptabelt. De hotade arterna är hotade av en anledning, att deras miljö de lever i är hotad. Om vi inte gör något åt detta hot idag så finns det betydligt färre hotade arter att skydda framöver i och med att de flesta redan försvunnit. Ett faktum som vi alla vill undvika.

Ett aktuellt exempel är Ekopark Hornsö som omfattar 9000 ha och inrättades 2004 med det övergripande syftet "att skapa mer lövskog, grova gamla träd, död ved och våtmarker – miljöer som skapar goda förutsättningar för både djur och växter". Området kring Hornsö-Algunnen är ett av Nordens artrikaste med avsikt på vedlevande insekter. Det har t ex hittats fler än 700 arter vedlevande skalbaggar varav över 200 är med på den nationella rödlistan över hotade arter. Områdets mosaik av äldre brandpräglad tallskog och ädellövskog tillsammans med ett för Sverige unikt klimat utgör grunden för denna enorma biologiska mångfald. Den biologiska mångfalden är inte enbart ett uttalat internationellt och nationellt miljömål utan utgör även en del av den rika upplevelse som besökare till området kan ta del av.

I det aktuella fallet som nu diskuteras vid Ekopark Hornsö och som oroar många entomologer rör det sig om, vad vi förstått, i första hand om äldre tallbestånd (100-åriga tallar). Tallskogarna vid Hornsö är i många fall unika, de präglas bland annat av en tidigare brandhistorik och är ofta lövrika och ljusöppna. Man kan säga att de fortfarande har kvar karaktären av någorlunda naturlig tallskog, som idag börjar bli mycket ovanlig. Kombinationen av gamla tallar, inslag av lövträd som björk, asp och ek samt de ljusöppna miljöerna skapar mycket goda förutsättningar för en rik vedlevande insektsfauna. Dessa skogar är (eller var historiskt) som sagt starkt brandpräglade. För att bibehålla en biologisk mångfald i dessa miljöer finns ett behov av en ekologisk störning. Härvidlag är naturvårdsbränning ett viktigt instrument.

Ett visst skogsbruk kan också fungera som störningsfaktor som föryngrar skogen med tall och lövträd och behåller den ljusöppen, vilket båda är en viktig förutsättning för mångfalden. Att bruka sådana miljöer på ett ekologiskt optimalt sätt vore förstas att kombinera bränning med brukandet. Detta förutsätter dock ett sparande av fröträd, evighetsträd samt att skogen sedan får självföryngras. Självvallring i tall- och lövskogar är dessutom en mycket central ekologisk process (se t ex Pettersson 2013) som bör få förekomma i viss utsträckning under skogens tillväxt. Om Sveaskog är intresserade av att bedriva den sortens "alternativt" skogsbruk i dessa biologiskt högintressanta tallskogar skulle vi också, i mån av resurser, kunna delta i utformningen av sådan skötsel.

Med anledning av den avverkningsplan som nu Sveaskog har lagt för delar av Ekopark Hornsö vill Sveriges Entomologiska förening rikta en stark oro. Om avverkningsplanen verkställs föreligger det en hög risk att den biologiska mångfalden i området generellt blir mindre och hotade arter i synnerhet riskerar att försvinna.

Det är av synnerligen stor vikt att utförliga inventeringar, genomförda av sakkunniga personer utförs i skogar där skogsbruk bedrivs. Sådana dokumenterade inventeringar kan sedan utgöra grund och ge sakliga argument för nya bedömningar för skogsbruk inom Ekopark Hornsö i detta fall, men även för andra liknande ekoparker i landet. Exempel på sakliga argument är förekomsten av rödlistade arter i skogsområden av hög betydelse exempelvis på skogens ålder eller geografiska belägenhet i landskapet. Ett annat exempel är Ekopark Böda som är inriktad på lövträd och där tall verkar vara för produktion samtidigt som det finns flera ÅGP-arter på tall i Böda som avlång barkborre (*Orthotomicus longicollis*)

och tallgångbagge (*Cerylon impressum*). Mer sentida ekoparker (exempelvis Ekopark Skatan i Västerbotten) har en s k mångfaldsanalys utförd av ekoparkssamordnare på Sveaskog där ÅGP-arter i hög grad påverkar ekoparkens skötselplan.

Vi anser att ett minimumkrav ur en naturvårdsaspekt bör vara att ekoparksplanerna skall vara uppdaterade och aktuella. Vi anser vidare att dessa planer skall revideras i samförstånd med berörda länsstyrelser och ideella naturvårdsintressenter, då flertalet av ekoparkerna har mer än ett decennium på nacken vilket kan ha gjort den initiala planen inaktuell.

För Sveriges Entomologiska förenings räkning

Linda Strand, ordf. Sveriges Entomologiska förening

Thomas Persson Vinnersten, vice ordf. Sveriges Entomologiska förening

Pär Eriksson, suppleant i FSC för Sveriges Entomologiska förening

Litteratur

Pettersson, B. Roger. 2013. Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall, 2014–2018. Rapport 6599. Naturvårdsverket.